

OS SERVIZOS SOCIAIS EN GALICIA.

Reflexións dalgunhas protagonistas

Begoña Sánchez Roura (B.S.R.)

Traballadora Social. Concello do medio rural. Lugo (1.600 habitantes)

Elena Muguerza Martínez (E.M.M.)

Traballadora Social. Unidade de Tramitación RISGA. Ourense.

Belén Gómez Álvarez (B.G.A.)

Traballadora Social. UTS. Vigo.

Eva Moldes Casal e Eva López Soto (E.M.C./E.V.L.)

*Educadoras sociais. Servizos sociais comunitarios,
no medio rural núcleos de 10.000 habitantes.*

Coordinado por:

Gustavo García Herrero (G.G.).

Xefe de Unidade de Aloxamentos Alternativos no Concello de Zaragoza.

*Dirixe o Albergue Municipal de Transeúntes e a Residencia Municipal Casa Amparo,
de persoas maiores: aitavo.gg@gmail.com*

*Co apoio de Pepa Vázquez (P.V.). Traballadora social do Equipo Municipal
de Inclusión Social do Concello de Pontevedra: supervisionsocial@gmail.com*

RESUMO

Neste artigo preséntanse as reflexións colectivas, de 5 profesionais con experiencia no sector dos servizos sociais. Cunha estrutura de preguntas, vanse traballando cuestións clave, sobre os servizos sociais actuais en Galicia.

Recollemos inquedanzas e achegas que van dende os logros, ata os retos de futuro, pasando pola incidencia sobre as persoas atendidas, a lei de dependencia ou o terceiro sector.

PALABRAS CLAVE

Servizos sociais, dependencia, políticas locais, compromiso, traballo social grupal, comunitarios

SOCIAL SERVICES IN GALICIA

ABSTRACT

This article presents the collective reflections of 5 experienced professionals in the area of social services. With a question-based structure, it deals with essential issues concerning social services in present-day Galicia.

It comprises concerns and findings ranging from the accomplishments and the challenges of the future to the effects upon the persons serviced and the Dependency Act or the third sector.

KEY WORDS

Social services, dependency, local policies, commitment, social work with groups, community

Hai 30 anos comezaron a se pór en marcha nalgúns municipios e comarcas de Galicia os primeiros servizos sociais de carácter básico ou comunitario. Con iso inaugurábase unha nova etapa chea de indefinicións e incertezas, pero tamén cargada de iniciativas, de imaxinación e, sobre todo, de ilusións.

Que quedou de todo iso 30 anos despois? A realidade dos anos 80 do pasado século, xa non é a actual, pasada a primeira década do século XXI. Sucederon moitas cousas nestes anos; a sociedade cambiou radicalmente, e tamén as institucións, as normas, as formas de facer, os propios servizos sociais. 30 anos é tempo suficiente para reflexionar sobre os servizos sociais, a súa traxectoria, a súa situación actual e o seu futuro.

Para iso reunimos nun foro virtual a 5 traballadoras sociais “de primeira liña” en diversos escenarios, urbanos e rurais, coas súas reflexións elaboramos o presente artigo.

(G.G.P.V.) Cales credes que son os principais logros conseguidos polos servizos sociais nestes anos? Que lle achegaron á sociedade galega, en xeral, ou á do voso contorno, en particular?

(B.S.R.) Partindo da miña propia experiencia desde os servizos sociais comunitarios dun concello rural, destacaríaa o aumento progresivo, aínda que insuficiente, de profesionais nos servizos sociais comunitarios, xa que hai algúns anos moitos concellos rurais compartían traballador/a social e actualmente xa quedan moi poucos que o sigan facendo. Nos concellos grandes tamén se foron reforzando. Tamén se apoiou a aparición doutros perfís profesionais coa idea de crear equipos multidisciplinares.

Ao mesmo tempo, considero un logro que se vaia desmitificando aos poucos a idea de que os servizos sociais están dirixidos unicamente aos colectivos con necesidades económicas; e cada vez, aínda que lentamente, se vai estendendo a idea en diversos ámbitos da sociedade de que os servizos sociais son universais e, polo tanto, están dirixidos a toda a poboación: todos e cada un dos cidadáns poden/podemos ser susceptibles de axuda en moi diferentes aspectos no ámbito persoal, familiar, social...

Considero un logro que se vaia desmitificando pouco a pouco a idea de que os servizos sociais están dirixidos unicamente aos colectivos con necesidades económicas.

(E.M.M.) Penso que os logros conseguidos nos últimos anos polos servizos sociais, tanto no ámbito nacional como en Galicia, é que desde a súa configuración á actualidade foron avanzando e consolidándose ata converterse nun dos alicerces básicos do Estado de Benestar.

Esa consolidación dos servizos sociais como un sistema público de protección social supuxo o desenvolvemento dun marco normativo, con estrutura, planificación e financiamento propio dirixido a lles dar resposta ás necesidades dos individuos, grupos e comunidades que lles permita vivir con maior calidade de vida, con máis autonomía e maior adaptación ao contorno social. Quizais o máis importante dentro deste proceso sexa o avance que a política social vai experimentado no recoñecemento de dereitos de cidadanía e o acceso universal aos servizos sociais, que permitirá nun futuro pasar ao exercicio dunha acción social fundamentada en dereitos subxectivos aos que a Administración a través das súas políticas sociais deberá ir respondendo.

Quizais o máis importante dentro deste proceso sexa o avance que a política social vai experimentado no recoñecemento de dereitos de cidadanía e o acceso universal aos servizos sociais.

(B.G.A.) Coincido en sinalar como logros na implantación dos servizos sociais en Galicia, en liñas xerais, a elaboración de marcos legislativos definidos, programas básicos de actuación e estruturas organizativas con persoal profesional e financiamento propios.

No meu contorno máis próximo, destacaríaa reorganización de zonas para diminuír a ratio de habitantes por profesional, o que pode ter un impacto na mellora da calidade do servizo.

A relocalización de zonas para diminuír a ratio de habitantes por profesional pode ter un impacto na mellora da calidade do servizo.

Así mesmo, é significativo que no barrio no que traballo, Teis, existe o único plan comunitario neste momento na cidade. A miña compañeira e eu participamos de forma habitual neste plan, a través do seu Comité Técnico, co recoñecemento por parte do Departamento de Benestar Social.

(E.M.C./E.V.L.) Nós sinalariamos en primeiro lugar, a **introdución de novos perfís profesionais, xestión e distribución dos espazos profesionais**. Nos últimos anos Galicia experimentou un cambio na percepción e configuración dos seus servizos sociais que afectou máis e é máis patente nos servizos sociais comunitarios, ou é, polo menos, máis visible neles. Pasamos de ter uns servizos sociais representados e desenvolvidos por unha persoa e cun único perfil profesional, a que estean conformados por varias persoas con distintos perfís profesionais. Esta diversidade é, ao noso entender, unha oportunidade para a formación de equipos multidisciplinares onde se poida xerar un espazo laboral enriquecedor e de aprendizaxe continua, de apoio mutuo e de recoñecemento, de sonoridade e de comple-

mentariedade. Facíase necesaria a introdución doutros perfís profesionais para lles dar resposta ao volume e á diversidade de realidades sociais, tamén para acompañar e traballar con colectivos específicos, ou problemáticas/situacións específicas (unidades de prevención de drogadiccións, centros de información ás mulleres, servizos orientados ao traballo con familias, animación sociocultural, orientación laboral, etc.). Estes servizos renovados achegáronlle á sociedade respostas ás súas demandas sociais e facilitaron un acompañamento social de maior calidade en moitas situacións e problemáticas concretas. Tamén foi un importante xerador de emprego, ofreceu alternativas laborais a titulacións e especializacións oficiais que se desenvolven na nosa comunidade autónoma. Aínda que tamén é certo que se integraron e desenvolveron de forma dispar en función das vontades locais e políticas, e cunha marcada desigualdade entre os municipios urbanos e os rurais.

En segundo lugar **destacamos o maior investimento en prestacións, servizos, recursos materiais e formativos**. Incrementouse a dotación de recursos e programas de proximidade como centros de día, escolas infantís, servizos como “xantar na casa”, que tratan de pór en valor os recursos locais. Ponse de manifesto, por unha banda, a súa universalización, o cal quere dicir que chegan a un maior número de persoas e independentemente da súa situación económica (xa que son servizos de copago), e doutra banda, a resposta a necesidades persoais en consonancia coa evolución social da cidadanía, en aspectos como a incorporación da muller ao traballo, o incremento da inmigración, a diversidade familiar etc. A incorporación de novas figuras profesionais como as e os educadores sociais tamén supuxo un considerable avance nas metodoloxías da intervención socioeducativa e na aposta polos dereitos e comprensión das necesidades das persoas. O traballo máis próximo e nos contextos onde as persoas desenvolven o seu día a día fomentou unha visión dos servizos sociais máis eficaz e próxima ás súas necesidades e ás súas dificultades. Con todo, existen grandes retos neste ámbito, o de primar que a educación e o desenvolvemento da persoa se sitúe por encima da axuda económica e asistencial.

O traballo máis próximo e nos contextos onde as persoas desenvolven o seu día a día fomentou unha visión dos servizos sociais máis eficaz e próxima ás súas necesidades e as súas dificultades.

Por outra banda investiuse na mellora das instalacións dos servizos sociais e unha dotación máis funcional de recursos materiais.

A oferta formativa aumentouse, diversificouse e potenciouse a formación en liña, como fórmula para garantir o acceso a ela, sobre todo para aqueles servizos do rural (por exemplo, a formación conveniada co Ministerio de Sanidade e Política Social e Igualdade), ou a creación de redes de traballo como o programa Tecendo Redes, que propiciou o encontro e a investigación colaborativa aplicada á mellora dos programas de intervención familiar en toda Galicia.

Por último, consideramos un importante logro a integración destes servizos na comunidade, a súa universalización e descentralización. Vaise avanzando lentamente nunha concepción máis comunitaria dos servizos sociais, considerándoos como un recurso máis para a comunidade e desmontando os estereotipos que os vinculaban a sectores ou a grupos concretos da poboación (modelo de intervención comunitaria *versus* modelo asistencialista). Intervindo desde, para e coa comunidade, polo que se pon en valor o carácter preventivo. Reivindicando o seu carácter universalizador, para toda a poboación e poñendo énfase na introdución de servizos dirixidos a ámbitos como a terceira idade, a infancia, as mulleres e outros colectivos vulnerables. E, finalmente, tratando de distribuír os recursos por todo o territorio para facilitar servizos de proximidade.

(G.G. P.V.) Chama a atención que ao preguntar polos logros dos servizos sociais, na maior parte das respostas facedes referencia ás súas propias estruturas, como avances en materia normativa, o incremento e diversificación dos seus profesionais, as prestacións, a forma como se organizan ou como se perciben... Con todo, hai poucas referencias, e case de pasada, aos beneficios que a existencia dos servizos sociais dan á cidadanía galega. Pero iso é o realmente importante...

(E.M.M.) Con respecto á cidadanía galega, esta evolución dos servizos sociais supón unha serie de melloras entre as que se poden citar:

1. A toma de conciencia, aínda que en ocasións sexa de forma incorrecta, de que o noso Estado de Benestar lles garante unha serie de dereitos e protección social. Isto faise notorio no exercicio do noso traballo cando escoitamos frases do tipo “eu non teño a culpa de non ter un traballo, de non ter diñeiro para pagar o piso ou os libros do colexio dos nenos, o Estado ou a Xunta teñen que axudarme ou darme unha paga para vivir” para que están os servizos sociais? como pretenden que vivamos?

A descentralización e a proximidade dos servizos sociais á cidadanía que facilita o seu acceso a estes contribúe a superar a posible vergoña de certos cidadáns e cidadás en acudir a eles ante a crenza de que só se dirixen a persoas pobres ou marxinas.

Penso que a sociedade galega, cada vez máis, demanda e esixe o cumprimento dos dereitos constitucionalmente recoñecidos, aínda que tamén é curioso comprobar como ante a situación de crise económica e co aumento da inmigración, a poboación autóctona desenvolve certas actitudes xenófobas cara aos estranxeiros e manifesta o seu temor a que os beneficios do Estado de Benestar se dirixan a eles en detrimento dos seus propios.

2. A descentralización e a proximidade dos servizos sociais á cidadanía que facilita o seu acceso a estes. Isto facilita o incremento da información sobre a existencia, competencias e universalidade do noso sistema

público e, mesmo, contribúe a superar a posible vergoña de certos cidadáns e cidadás en acudir a eles ante a crenza de que só se dirixen a persoas pobres ou marxinas.

3. O incremento de servizos, programas e prestacións (centros de día, de educación infantil, residencias, programas de atención ás persoas maiores, á infancia, inmigrantes, aos sen teito, de inserción laboral, formación, lecer e tempo libre) que contribúen a mellorar a calidade de vida da poboación galega. Aínda que, neste punto, aínda os servizos sociais teñen moito que avanzar, xa que as diferenzas orzamentarias do Plan concertado entre as zonas urbanas e rurais son significativas, feito que se ve agravado pola dispersión xeográfica galega que limita o acceso aos recursos sociais así como ao emprego das persoas que viven en zonas rurais.

4. A elaboración de leis en materia social que regulan os dereitos e deberes dos cidadáns, como son a Lei de servizos sociais, a Lei de protección á familia, a da dependencia, a renda de integración social de Galicia, Lei de protección ás mulleres vítimas de violencia etc.

5. No campo da pobreza e exclusión social no que traballo, a evolución dos servizos sociais vén estando marcada, entre outras cousas, polo desenvolvemento dos plans nacionais e autonómicos de benestar social entre os que cabe citar o Plan de loita contra a pobreza. En 1991 a nosa Administración autonómica, co fin de abordar a pobreza e exclusión social puxo en marcha a Lei de rendas mínimas galega (Risga) que posteriormente se complementaríase cos plans de inclusión social e que se caracteriza por combinar unha prestación económica cun proxecto de inserción social.

(G.G. P.V.) Pero cres que estas iniciativas supuxeron algunha mellora real na vida das persoas ás que van dirixidas?

(E.M.M.) A pesar da declaración de boas intencións que recolle a lei e que se presenta como un logro dos servizos sociais para a cidadanía galega beneficiaria, penso que non cumpre a finalidade para a que se creou xa que se reduce practicamente a dar unha prestación económica insuficiente que segue mantendo as persoas en situación de pobreza extrema e indirectamente potencia o emprego mergullado. Os límites económicos para poder acceder á prestación son tan baixos, que impiden que poidan beneficiarse persoas que aínda que teñan ingresos que se corresponden cos de pobreza relativa son superiores aos establecidos pola lei. Limita o período de integración social a catro anos. A lei leva implícito o desenvolvemento dun proxecto de inserción que escasamente contribúe á integración laboral das persoas beneficiarias pois faltan programas específicos de emprego así como equipos multidisciplinares que traballen, acompañen e deseñen itinerarios laborais eficaces. En canto ao emprego, as persoas beneficiarias deben inscribirse no Servizo Galego Público de Emprego, onde compiten co resto da poboación, feito que resulta un tanto irónico se temos en conta que carecen de formación, habilidades sociais, cualificación profesional

etc. A dispersión xeográfica, a falta de transporte, de recursos, de programas de inserción laboral son obstáculos que dificultan a dispoñibilidade das persoas beneficiarias que viven en zona rural, que se ven especialmente desfavorecidas con respecto ás que viven nas zonas urbanas.

(G.G. P.V.) Volvendo aos logros dos servizos sociais en Galicia nestes 30 anos, sinalariades algunha cuestión que os poidan pór en perigo actualmente?

(B.S.R.) Unha das cuestións que hai que ter en conta é a implantación da lei de dependencia, que pode ter efectos contraditorios sobre os servizos sociais, xa que, por unha banda, reconece dereitos pero, por outra, require cuantiosos recursos que se poden detraer doutras necesidades dos servizos sociais.

A lei de dependencia, que pode ter efectos contraditorios sobre os servizos sociais, xa que por unha banda reconece dereitos pero, por outro, require cuantiosos recursos que se poden detraer doutras necesidades dos servizos sociais.

Igualmente, a incorporación de novos perfís profesionais nos equipos de servizos sociais é, ao mesmo tempo un logro e unha necesidade, posto que os traballadores sociais nin podemos nin debemos abarcalo todo, pero tamén un “perigo” se non se coordina, definen funcións e se unen esforzos adecuadamente.

(E.M.M.) Entre as circunstancias que poden pór actualmente en risco os logros dos servizos sociais en Galicia, sinalaría, en primeiro lugar, a **imposibilidade de lles dar resposta ás novas necesidades sociais** que xorden como resultado dos cambios de carácter demográfico, social, familiar, económico relacionados co envellecemento da poboación, a estrutura familiar, a crise económica, o desemprego, a inmigración etc. que avanza dunha forma moi rápida e aos que se non lles damos unha resposta facilitarán a permanencia da pobreza e a exclusión social. Por iso é polo que será cometido dos nosos políticos e da Administración ter presente o alto nivel de pobreza en Galicia especialmente acentuado pola crise económica, deixar de lado “a parálise pola análise” e planificar os servizos sociais atendendo a estes feitos. O emprego é fundamental nos procesos de inclusión social, polo que se implantarán medidas e recursos eficaces que o promovan como son os programas de inserción laboral específicos, empresas de inserción, convenios coas empresas etc., contando co acompañamento de profesionais que fagan da inclusión social unha realidade e que se rele-

Deixar de lado “a parálise pola análise” e planificar os servizos sociais atendendo aos cambios de carácter demográfico, social, familiar e económico relacionados co envellecemento da poboación, a estrutura familiar, a crise económica, o desemprego, a inmigración etc. que avanza dunha forma moi rápida e aos que se non damos unha resposta facilitarán a permanencia da pobreza e a exclusión social.

gue a un segundo termo o intento de disfrazar a incompetencia do sistema de benestar social con axudas económicas de carácter residual.

O segundo risco vén derivado do **aumento da desigualdade social no ámbito do territorio**. É dicir, que a pesar de que os servizos sociais están descentralizados e son competencia exclusiva das comunidades autónomas, o feito de que estas non dispoñan de recursos e financiamento adecuado pode xerar desigualdade da cidadanía ao acceso e gozo dos servizos sociais segundo o territorio (rural ou urbano) ou comunidade autónoma na que residan. Situación que en Galicia pode verse agravada pola dispersión xeográfica. Por tanto, faise necesario un financiamento adecuado conforme ás necesidades de cada territorio.

En terceiro lugar, o desenvolvemento de **políticas sociais de corte meramente escaparatistas**, moi ben descritas en calquera ideario ou mesmo normativa xurídica, pero que logo non deixan de ser unha mera utopía, porque o noso modelo de Estado de Benestar non facilita os medios para facelas realidade, polo que o noso sistema público de servizos sociais non pode ofrecer recursos eficaces para abordar as necesidades.

Exemplos diso pode ser a Lei de renda de integración social de Galicia de 1991 que ás razóns anteriormente expostas poderíamos engadir o feito de que entre os seus programas figura un que se denomina “desenvolvemento comunitario” que nunca se puxo en marcha. Algo similar ocorre coa Lei da dependencia, infestada de boas intencións pero que, na práctica, non respondeu a elas como se esperaba, e iso pode crear moita frustración.

Por último, paréceme unha ameaza no ámbito internacional, a globalización e o sistema neoliberal no que nos desenvolvemos, que provoca a desigualdade económico-social e impulsa que o sistema financeiro se imponha ao social, o que ten as súas consecuencias directas sobre a explotación de man de obra e o emprego. Mentres os ricos cada vez son máis ricos, os pobres cada vez son máis pobres.

(B.G.A.) Eu creo que un perigo poden ser as propias estruturas organizativas e como afectan o traballo das técnicas e técnicos na intervención diaria con persoas e grupos.

Preocúpanos a infravaloración das políticas sociais de calidade implícita nos recortes en recursos humanos e as dotacións orzamentarias.

A vulnerabilidade e a rixidez do sistema actual en crise, a dinámica de transformación dos problemas sociais, poden implicar unha actualización e redeseño estratéxico das políticas públicas de benestar social.

Outro perigo, como indicamos no diagnóstico comunitario elaborado desde o Plan comunitario de Teis, pode ser o tratamento estatístico que outorga indicadores que serven como instrumentos de medida pero que ofrecen en si mesmos poucos criterios de valoración á hora de marcar pautas de acción ou establecer priorización de problemas.

(E.M.C./E.V.L.) A nós preocúpanos a infravaloración das políticas sociais de calidade implícita nos recortes en recursos humanos e as dotacións orzamentarias, xa que mingua os esforzos para a xestión de calidade e o desenvolvemento destes servizos. A situación de crise acentuou esta involución. Aínda que hai uns dereitos recoñecidos lexislativamente e interiorizados socialmente, a realidade do día a día, no desenvolvemento do labor profesional e no contacto directo coas persoas impoñe unha percepción crecente de receso nas prestacións sociais e nos recursos necesarios para concretalas. En Galicia, cun goberno de ideoloxía neoliberal e antisocial, recortáronse multitude de avances conseguidos en materia social e apoiados na cuarta Lei de servizos sociais durante a lexislatura do bipartito. Podemos pór como exemplos, os recortes nas axudas e as prestacións económicas dirixidas á infancia, ás situacións de emerxencia social, nas prestacións do sistema de dependencia, a redución significativa do número de orientadores laborais, a eliminación directa das prestacións ao colectivo de inmigrantes, a falta de financiamento para os equipos de inclusión das cidades, o máis que probable recorte nos centros de información á muller, a promulgación dunha lei de familia que recorta gravemente os dereitos das mulleres etc. En todo este proceso de desmonte subxace unha concepción perigosa: a que valora os servizos sociais como os xestores daquilo que non queren ou non poden facer outros servizos, a desvalorización social “do público”. Por último, tamén cabe mencionar a excesiva burocratización que forma parte do servizo administrativo e que impide destinar tempo a procesos básicos na xestión dos servizos á comunidade.

(G.G.-P.V.) Referístesvos á Lei da dependencia na súa dobre perspectiva en canto aos seus efectos sobre o Sistema de Servizos Sociais: por unha banda, como oportunidade para a súa consolidación, pero doutra banda, como ameaza. Gustaríame que analicemos con maior detalle esta cuestión.

(B.S.R.) Como xa dixen, ao meu parecer a implantación da Lei de dependencia é unha arma de dobre fío: por unha banda recoñécense a través dela dereitos fundamentais no ámbito dos servizos sociais pero, ao mesmo tempo, estes dereitos non se recoñeceron, de momento, de maneira universal, en todos aqueles ámbitos, que fóra da dependencia, seguen sendo obxecto de atención pola nosa banda.

O enorme esforzo que está a supor a implantación da Lei de dependencia, pode restarlle forzas, recursos e dedicación a todo aquilo que tamén é primordial no noso quefacer profesional.

Ao mesmo tempo, o enorme esforzo que está a supor a implantación da Lei de dependencia, pode restar forzas, recursos e dedicación a todo aquilo que tamén é primordial no noso quefacer profesional.

(E.M.M.) A intencionalidade da Lei da Dependencia, coa consideración dos dereitos subxectivos que ampara e a súa contribución ao fomento

do emprego, etc., poderían facilitar un cambio importante na cobertura social para as persoas dependentes e as súas familias e un avance na consolidación dos servizos sociais. No entanto, unha vez máis quedou curta en orzamentos, a demanda desbordou as previsións dos políticos e quedou reducida a unha mera declaración de intencións recollidas nunha lei que xera moitas expectativas na cidadanía galega, pero que chegado o momento da verdade ten que enfrontarse a unha importante lista de espera para poder gozar dos seus beneficios, concretamente, entre un e dous anos para a libranza económica; menos mal que para o acceso a outros servizos e centros a demora é menor.

A lei de dependencia quedou curta en orzamentos, a demanda desbordou as previsións e quedou reducida a unha mera declaración de intencións recollidas nunha lei que xera moitas expectativas á cidadanía galega, pero que chegado o momento da verdade ten que enfrontarse a unha importante lista de espera para poder gozar dos seus beneficios.

Continuamente se escoitan voces de que o gasto desta prestación é cuantioso e que derrubará o noso sistema de servizos sociais. Persoalmente, non estou moi de acordo, porque considero que se a Administración a pon en marcha é porque previamente fixo un estudo sobre o investimento e gasto que supón a súa xestión e resultalle máis rendible que se o tivese que asumir de forma totalmente pública.

(E.M.C./E.V.L.) A Lei da dependencia supón, por unha banda, unha sobrecarga importante e, polo tanto, limitacións para desenvolver outro tipo de actuacións máis comunitarias, máxime se pensamos que nos servizos comunitarios non supuxo un incremento de profesionais. Doutra banda, na maioría dos servizos dirixidos á terceira idade ou persoas con diversidade funcional, o factor recoñecemento da dependencia prima sobre outros que poden ser valorados como máis importantes. É dicir, á hora de baremar o acceso a determinados servizos, se unha persoa non consta como dependente xa se limita o seu acceso ao sistema.

A Lei de dependencia supón, por unha banda, unha sobrecarga importante e, polo tanto, limitacións para desenvolver outro tipo de actuacións máis comunitarias, máxime se pensamos que nos servizos comunitarios non supuxo un incremento de profesionais.

(G.G.-P.V.) Resulta fácil sinalar as administracións como responsables das limitacións que afectan os servizos sociais (falta de recursos, dificultades organizativas, de coordinación...). Pero tamén é conveniente realizar un exercicio de autocrítica e por iso preguntovos que parte de responsabilidade credes que podemos ter os/as profesionais nas dificultades de desenvolvemento dos servizos sociais ou, se o preferides, que poderíamos ou deberíamos facer os profesionais para mellorar os servizos sociais.

(B.S.R.) O máis importante que podemos facer é afondar na esencia do que é a nosa profesión e non apartarnos daquilo que nos define como traballadores sociais; desprendernos de todo aquilo que non sexa realmente o noso quefacer profesional e non temer o diálogo e encontro con outros perfís profesionais.

Non temer ao diálogo con outros perfís profesionais.

Seguir poñendo en valor o noso papel na sociedade, apoiados polo noso traballo serio e constante, así como a investigación e o estudo ao redor das cuestións sociais primordiais.

(E.M.M.) Para a mellora dos servizos sociais, os profesionais deberían, en primeiro lugar, traballar con rigor e sobre todo con calidade.

É moi importante que os profesionais dos servizos sociais prestemos atención e respecto á cidadanía, que dediquemos o noso tempo á escoita activa, que non etiquetemos as persoas, que actuemos de forma transparente informándoos sobre os seus dereitos e obrigacións e as actuacións que hai que seguir. Non debemos esquecer que o individuo é o suxeito do seu propio cambio e precisa información para poder decidir.

Prestar atención e respecto á cidadanía, dedicar o noso tempo á escoita activa, non etiquetar as persoas, actuar de forma transparente informándolles sobre os seus dereitos e obrigacións e as actuacións que hai que seguir.

En segundo lugar, ser áxiles na nosa xestión e non permitir que a burocracia nos domine, diso dependerá o benestar de moitas persoas. Ante a excesiva burocratización do sistema inherente á propia Administración, os profesionais dos servizos sociais debemos de ser conscientes de que a demora na xestión e nas intervencións prexudica as persoas coas que traballamos.

Ser áxiles na nosa xestión e non permitir que a burocracia nos domine (...) os profesionais dos servizos sociais debemos de ser conscientes de que a demora na xestión e nas intervencións prexudica as persoas coas que traballamos.

Na xestión de prestacións económicas como a Risga ou as Axudas de Emerxencia Social ocorre que pola carga de burocrática que teñen tardan en resolverse unha media de tres meses; é moito tempo se temos en conta que as persoas que a solicitan están en situación de extrema pobreza, nin que dicir ten que ese tempo se incrementa se os profesionais nos demoramos na realización do noso traballo.

Aínda se exerce moito control burocrático sobre os cidadáns que han presentar excesiva documentación para o acceso ás prestacións do sistema.

En terceiro lugar, deberíamos loitar a través das estruturas pertinentes por colocar o sistema de servizos sociais no mesmo rango que os demais

sistemas de benestar. Os principios de universalidade e equidade non se cumpren na mesma medida que noutros sistemas de protección. Aínda se exerce moito control burocrático sobre os cidadáns que deben presentar excesiva documentación para o acceso ás prestacións do sistema. E, en contraposición a isto, seguimos sendo esa especie de caixón de xastre ao que as persoas acoden cando os outros sistemas de protección (emprego, vivenda, educación etc.) non son capaces de lles dar resposta ás necesidades sociais que son da súa competencia.

Engadir que se lles esixe o mesmo ás persoas en situación de extrema necesidade que ás que a súa situación está normalizada, polo que creo que habería que dar maior flexibilidade de actuación nas normativas para atender situacións de carácter urxente. Mesmo podería ser interesante pensar na posibilidade dun servizo de “urxencias” con dotación de recursos específicos para a atención inmediata ás persoas que o precisen.

Seguimos sendo esa especie de caixón de xastre ao que as persoas acoden cando os outros sistemas de protección non son capaces de dar resposta.

En cuarto lugar, deberíamos saír da nosa pasividade profesional e conformismo co que o sistema nos proporciona e reivindicar maior dotación de medios e de equipos multiprofesionais que permitan prestar unha atención integral á cidadanía. Para iso, a Administración debería canalizar a coordinación entre os distintos sistemas de benestar social que facilitase o desenvolvemento de actuacións transversais que optimicen a utilización de recursos e eviten custos innecesarios.

Deberíamos abrírnos máis á realidade social, non centrando as nosas actuacións soamente no labor de despacho e ter maior disposición para o traballo comunitario.

En quinto lugar, deberíamos abrírnos máis á realidade social e non centrar as nosas actuacións soamente no labor de despacho e ter maior disposición para o traballo comunitario. A Administración pola súa banda, debería crear **estruturas de traballo que permitan impulsalo** a través de programas de emprego que partan dos recursos endóxenos do territorio así como da educación, de lecer e tempo libre etc. dirixidos a buscar o benestar social das persoas que nel habitan motivándoas e promovendo a súa participación.

Por último, os profesionais debemos **investigar, publicar e divulgar as nosas experiencias e intervencións**. Iso contribuirá ao desenvolvemento científico da profesión e ao coñecemento do noso traballo.

(B.G.A.) Penso que una das posibles claves está na concienciación, é dicir, a miúdo a función do traballador ou traballadora social foi simplificada, reduciuse o rol profesional ao mínimo e exerceron como coordinadores e tramitadores de paquetes asistenciais de axuda para persoas interesadas.

En relación co que poderíamos mellorar en servizos sociais sería necesario identificar previamente esta redución do rol profesional, identificar a realidade sobre a que imos e queremos traballar, xa que é clave para saber cara a onde queremos ir na práctica cotiá profesional, para poder así buscar as fórmulas e contaxiar os mecanismos que favorezan os cambios.

(E.M.C./E.V.L.) Os servizos sociais traballan con e para as persoas e fórmano persoas. Con todos os cambios políticos, de concepción e xestión dos servizos sociais por parte dos distintos gobernos, a elaboración de novas leis e a aplicación destas, a configuración das propias administracións, a súa inercia e burocratización, a actual situación de crise de valores e do mercado laboral... en definitiva a complexidade do armazón social e político en que se sitúan os servizos sociais e os seus profesionais, cremos que é o noso deber realizar unha autocrítica continua. E cremos que a facemos, porque tratamos de suplir co noso labor profesional carencias sociais e das distintas administracións. Creemos, sen evitar a necesidade de autocrítica e supervisión, na potencialidade dos e as profesionais dos servizos sociais do público en Galicia.

No labor de mellora dos servizos, gran parte da nosa responsabilidade radica en potenciar a nosa capacidade de escoita activa, de permeabilidade e sensibilidade aos cambios sociais, a capacidade de promover a resiliencia, o traballo en rede, o recoñecemento aos equipos multidisciplinares, o empoderamento de todos os perfís profesionais que forman parte dos equipos, a colaboración e o recoñecemento entre administracións (servizos comunitarios, específicos e especializados), entidades e colexios profesionais. Tamén a necesidade de formarnos permanentemente, de homoxeneizar criterios de intervención e de aplicación de técnicas, de procesos e protocolos, de potenciar os grupos profesionais de discusión e investigación, de crear e potenciar os servizos de supervisión social e profesional, de recoñecer outras realidades, de dar cabida (xerar emprego) nos servizos sociais (públicos e privados) ás persoas que se titulan nas nosas universidades e centros de formación, e de estreitar o vínculo entre os espazos formativos e os profesionais.

(G.G. P.V.) Que se debería facer para mellorar os servizos sociais?

(B.S.R.) En relación cos servizos sociais comunitarios, que é o que máis coñezo, o máis necesario é **dar estabilidade orzamentaria**, para que non teñamos que estar supeditados todos os anos a solicitar unha subvención (plan concertado) e para outras moitas que van xurdindo ao longo do ano. A incerteza económica que vivimos cada ano dificulta enormemente a capacidade de acción e resta moitas horas de traballo moi valiosas para lles dedicar directamente aos nosos usuarios. Non me imaxino que todos

A incerteza económica que vivimos cada ano dificulta enormemente a capacidade de acción e resta moitas horas de traballo moi valiosas para dedicar directamente aos nosos usuarios.

os anos, os médicos dun centro de saúde tivesen que perder un mes do seu traballo para garantir o seu salario e o dos seus compañeiros.

Ademais considero necesario que **exista unha verdadeira, fluída e auténtica coordinación entre a Administración local e a autonómica**, e non unha submisión como a que existe actualmente.

Por último, que empece a existir e a desenvolverse o ámbito da **coordinación sociosanitaria**.

(E.M.M.) Eu creo que é necesario en primeiro lugar o desenvolvemento **dunha política social que se sosteña nos dereitos humanos e sociais**, que estea dirixida á consolidación de dereitos universais, que busque a autonomía das persoas e o cambio social, que actúe sobre as causas que xeran os problemas sociais, que conte coa participación cidadá e, sobre todo, que se sustente no coñecemento da realidade social, das novas necesidades sociais e do novo perfil de usuarios e que sexa capaz de xerar medidas eficaces para darlles resposta.

Tamén sería importante que o noso sistema de servizos sociais conte cunha **planificación propia, cunha xestión flexible, unha normativa que poida adaptarse ás situacións mais urxentes, un financiamento propio** e que permita desenvolver un traballo de calidade que fuxa da burocratización e estea centrado no desenvolvemento integral das persoas dende a tolerancia e o respecto, que permita traballar de forma transversal cos outros sistemas de benestar social e que se promova mecanismos para a supervisión social do sistema e dos profesionais.

Por último, sinalaría como algo fundamental, promover a información sobre a función e competencias dos servizos sociais. Facer extensibles as súas prestacións, programas e equipamentos a toda a poboación, aos axentes sociais e aos profesionais doutros sistemas de benestar para que os coñezan e deriven ás persoas que o necesiten.

(B.G.A.) Coincido en sinalar como necesario un aumento do financiamento dos servizos sociais. Neste sentido, sinalar que ademais da necesidade de contar con maiores partidas orzamentarias, é importante unha mellor distribución dos recursos existentes. Por exemplo, é moi interesante a figura de auxiliares e administrativos/as con formación específica en servizos sociais, que poidan contribuír a minimizar todo o dinosauro informático co que nos temos que enfrontar as traballadoras e traballadores sociais no día a día e que tanto tempo lle resta a outro tipo de intervención e prácticas comunitarias.

É moi interesante a figura de auxiliares e administrativos/as con formación específica en servizos sociais, que poidan contribuír a minimizar todo o dinosauro informático co que nos temos que enfrontar as traballadoras e traballadores sociais no día a día e que tanto tempo lle resta a outro tipo de intervención e prácticas comunitarias.

Relacionado con este aspecto, un segundo elemento pode consistir en salientar modelos que promovan non só a capacitación individual se non tamén a comprensión e análise das orixes estruturais dos problemas.

(E.M.C./E.V.L.) Nós cremos que o que máis falta fai é, en primeiro lugar, **vontade política**, que é fundamental para mellorar os recursos lexislativos e ampliar os recursos económicos e sociais, para equipararnos con outros servizos públicos mellor valorados política e socialmente, aumentando os recursos humanos profesionais nos servizos sociais comunitarios, organización e dotación de espazos propios, materiais, orzamentos etc.

É necesario, ademais, **capacidade de innovación, compromiso e responsabilidade ética** por parte das e dos profesionais coa súa práctica profesional e cos dereitos da cidadanía, que debe ir acompañado tamén dun maior recoñecemento social e a equiparación salarial con profesionais dos sistemas de sanidade e educación. Isto levaría unha maior e mellor valoración *inter* profesional, laboral e social, máis empoderamento, e ofrecería maiores garantías sobre a competencia dos profesionais que configuran os servizos sociais e da súa identidade, non contemplados como persoal subsidiario doutros servizos públicos, con esa idea típica de considerarnos “caixón de xastre”.

(G.G. P.V.) Aínda que todos/as estamos de acordo na necesidade de levar a cabo intervencións de carácter comunitario e traballo con grupos, sabemos que non sempre é factible nos servizos sociais por que credes que ocorre isto? Que habería que facer para que os servizos sociais leven a cabo de maneira efectiva intervencións de grupo e comunitarias?

(B.S.R.) Desde a carreira sempre me preguntei se os traballadores sociais somos “espertadores da sociedade” ou “maquilladores do sistema”; nesa disxuntiva nos movemos. En moitas ocasións o noso papel non é máis que o de conter a presión social para que en momentos difíciles de crises, inxustizas estruturais... non se desestabilice o sistema. Para iso as intervencións individuais, como moito familiares, son as que teñen prioridade, e case sen darnos conta entregámonos a elas porque é a demanda inmediata que recibimos constantemente e a que “interesa” resolver ata certo punto.

A intervención de grupo e comunitaria esíxenos entrar noutra tesitura, de estudo global de necesidades, sistematización de toda a información que recibimos constantemente e que sería moi rica se dela fósemos capaces de ir sacando conclusións, así como deseñar intervencións que vaian máis aló da atención directa inmediata.

Quizá o primeiro que habería que facer sería pararnos a pensar, talvez, mesmo, deixar de facer algunhas cousas das que facemos, porque moitas veces asumimos demasiado traballo puramente administrativo. Tamén dialogar coas persoas para descubrir cales son as súas principais fontes de interese.

Entre xestión de recursos e prestacións, solicitude de subvencións e coordinación do SAF (Servizo de Axuda a Domicilio) escápanse as horas de traballo case sen darnos conta e convertémonos en meras oficinas “expendedoras” de prestacións.

Sen deixar de acompañar os procesos persoais e familiares que fagan que as persoas sexan protagonistas da súa propia vida, para ir “máis aló”, quizá o primeiro que habería que facer sería pararnos a pensar, talvez, mesmo, deixar de facer algunhas cousas das que facemos, porque moitas veces asumimos demasiado traballo puramente administrativo que, cunha boa auxiliar ao noso lado, non teríamos por que realizar. Tamén dialogar coas persoas para descubrir cales son as súas principais fontes de interese, analizar a sociedade que nos rodea xunto con outros e expor alternativas menos individualistas.

(E.M.M.) O desenvolvemento comunitario aínda é a materia pendente dos servizos sociais que hai que potenciar, porque sería o auténtico motor para o logro do desenvolvemento social e o aumento da calidade de vida. Os servizos sociais non dispoñen de recursos humanos, materiais nin técnicos suficientes para pór en marcha proxectos desta envergadura. Para iso as administracións terían que ser conscientes da súa importancia, coordinarse para traballar de forma transversal e promover a dotación de recursos para o desenvolvemento destes programas. Mentres non se dea este impulso, o ínfimo número de profesionais que traballan neste sistema público, só poderán dedicarse á intervención con individuos e familias.

Todo proxecto de desenvolvemento comunitario precisa estar incluído dentro dun programa máis amplo (europeo, estatal, autonómico ou local) e do apoio económico e técnico que teña en conta os recursos endóxeos e as condicións estruturais, sociais, institucionais, culturais etc. do territorio. Neste sentido, a Administración debería organizar e planificar o noso sistema público con programas dirixidos ao desenvolvemento comunitario e dotar de recursos materiais e humanos que poidan dinamizar o proceso.

Por ser a exclusión social un proceso asociado a problemas económicos, políticos e sociais da sociedade actual, que a converte nun problema estrutural das sociedades avanzadas, faise necesaria unha intervención social desde os servizos sociais máis complexa que, baixo o meu punto de vista, debería iniciarse e ser abordada a través de programas de desenvolvemento local que establezan medidas dirixidas tanto ao aspecto económico como ao social e cultural. No económico promove a coordinación de elementos como o mercado, a formación, as empresas de economía social, as empresas de inserción, persoas emprendedoras, o autoemprego, financiamento, o tecido social etc. No ámbito social abarca de forma integral os ámbitos de saúde, traballo, vivenda, educación, formación, relacións sociais, que afectan as condicións de vida dos individuos. No cultural, atendendo ás características e actitudes da poboación.

A intervención comunitaria será levada a cabo por equipos multiprofesionais que traballen de forma interdisciplinar e coordinada con outros axentes sociais e coa poboación en xeral.

(B.G.A) A razón pode estar relacionada coa falta de hábito e tamén de tempo e présas para cuestionar procesos e prácticas cotiás. A palabra comunitario empeza a parecer un termo propio de charlas ou foros, alleo á vida cotiá profesional, onde nos invaden no momento actual os procedementos informático-cuantitativos, os sistemas tradicionais de tramitacións, a falta de flexibilidade etc.

A intervención social comunitaria establécese como acción permanente de tipo preventivo e adopta como estratexia de cambio a capacitación das persoas e a comunidade. É dicir, que elixindo este modelo de intervención asúmese que existen ritmos diferentes das persoas, indícase a importancia do deseño de itinerarios de inserción, do deseño e a planificación da coordinación e de formas de intervención na práctica cotiá ás veces non lóxicas e emocionais do coñecemento.

Tamén pode ocorrer, relacionado coas dificultades na intervención comunitaria, que poidan influír aspectos como o compromiso limitado por parte do traballador ou traballadora social ao proceso de cambio, a función de control social dos traballadores e traballadoras sociais ou as limitadas capacidades de cambio tamén dos propios usuarios e usuarias dos servizos sociais como dicía, K.Healy no seu momento.

(E.M.C./E.V.L.) É difícil cambiar dinámicas e rutinas instaladas en modelos paternalistas, burocráticos e ríxidos de intervención social, e moi fácil adaptarse á comodidade que supoñen ao persoal. O traballo con grupos supón máis compromiso, formación, horarios diferentes aos establecidos, traballo en rede. Para avanzar nesta dirección é necesario pór á fronte das organizacións de servizos sociais a persoas comprometidas coa necesidade deste modelo, que implica darlle máis tempo e espazo ao traballo comunitario e de grupo que ao traballo individual, coa convicción de que o traballo comunitario é o que vai propiciar e impulsar a acción social e educativa necesaria para o cambio e a participación social das persoas e do seu contorno. Neste sentido, han de ser os propios axentes comunitarios os que actúen como factores de protección e prevención das situacións de dificultade social.

É difícil cambiar dinámicas e rutinas instaladas en modelos paternalistas, burocráticos e ríxidos de intervención social, e moi fácil adaptarse á comodidade que supoñen ao persoal. O traballo con grupos supón máis compromiso, formación, horarios diferentes aos establecidos, traballo en rede.

(G.G. P.V.) As organizacións sociais sen ánimo de lucro sempre tiveron un importante papel nos servizos sociais, credes que na actualidade seguen sendo necesarias? Considerades que debe reformularse o seu papel neste sector? En que sentido?

(B.S.R.) As organizacións sociais nunca deixaron de ser necesarias, teñen un papel moi importante como canalizadoras da participación cidadá. É iluso pensar que o Estado, a través dos servizos públicos, pode chegar a responder absolutamente a todas as necesidades sociais. As organizacións sociais cumpren un papel moi importante porque xeralmente son as que teñen iniciativas e accións en todos aqueles ámbitos nos que o Estado aínda non chegou ou naqueles nos que non lle é posible chegar.

Delegar absolutamente todo no “papá-estado” sería un “suicidio colectivo” e renegar da nosa responsabilidade como cidadáns/ás.

É necesario, por unha banda, recoñecer con máis forza a súa enorme contribución e non velos unicamente como “receptores de subvencións”. Débese manter un contacto continuado e coordinación con elas cunha escoita atenta de todo o que poden achegar e de feito están a achegar. E débese respectar ao máximo a súa independencia e capacidade de autoxestión.

(E.M.M.) Aínda que os servizos sociais deberían ser de carácter público, a realidade de modelo económico actual non o permite. A Administración atópase ante unha estrutura do sistema de benestar social que non é capaz de xestionar na súa totalidade, polo que delega unha parte da xestión de servizos e subvenciona as entidades privadas, polo que as asociacións sen ánimo de lucro se converten nun recurso importante para a xestión de servizos sociais.

As entidades sen ánimo de lucro foron impulsadas pola propia Administración para lle dar resposta a todo aquilo que esta última dicía que non podía financiar. Foron e son un recurso importante e necesario xa que o sistema público fraquea sobre todo no que a equipamentos se refire. Tamén son moi importantes porque os seus profesionais realizan, en moitas ocasións, traballo de acompañamento que desde o sistema público non se ofrece e son máis flexibles á hora de proporcionar axuda; dalgunha forma son o escape do sistema burocrático tan ríxido da Administración.

As organizacións sociais sen ánimo de lucro deben ser esencialmente reivindicativas, no sentido de dar a coñecer ideas, intereses, valores etc., promover cambios ou opoñerse a eles.

(B.G.A.) A promoción e cooperación social é unha das prestacións básicas de servizos sociais. Para min, as organizacións sociais sen ánimo de lucro deben ser esencialmente reivindicativas, no sentido de dar a coñecer ideas, intereses, valores etc. e promover cambios ou opoñerse a eles.

Tamén é fundamental ter en conta que ao referinos ás organizacións sociais sen ánimo de lucro é un concepto moi amplo, e depende dos modelos que adopten, de se existen ou non equipos profesionais e profesionalizados, de se salienta ou non a importancia dos recursos, de se salienta considerar os problemas como algo propio dos usuarios e usuarias, os ritmos etc.

Destacar o papel que estas organizacións poden representar nos procesos de acompañamento e ritmos das persoas, que neste momento, desde servizos sociais de atención comunitaria, son moi complicados de promover e manter, polas dificultades sinaladas anteriormente e tamén desde o aspecto da participación activa das persoas e grupos para ser protagonistas do seu propio cambio as organizacións sen ánimo de lucro poden ser fundamentais.

É destacable a capacidade do terceiro sector como “detector” de novas realidades e canalizador e acompañamento a outros servizos; son axentes sociais activos e teñen capacidade de innovación.

(E.M.C./E.V.L.) Nós consideramos que as organizacións sen ánimo de lucro seguen sendo necesarias por varios motivos. En primeiro lugar, por que pola súa configuración e estrutura son máis próximas á poboación, coñecen de forma máis próxima a realidade do seu contorno, hai maior conexión social. Nacen, xeralmente, das demandas propias e reais dun colectivo concreto, polo que representan a ese colectivo configurado por persoas que teñen en común unha situación e unha formulación nas súas demandas sociais; teñen a capacidade para fomentar e promover a participación no grupo e comunitaria dos seus propios membros, potencian o traballo de grupo fronte ao individual, son máis dinámicos e permeables á realidade e aos cambios sociais.

Ademais, o sistema público de servizos sociais non pode, na situación actual, facerlle fronte ao volume e diversidade de demandas sociais.

É destacable tamén a súa capacidade como “detector” de novas realidades e canalizador e acompañamento a outros servizos; son axentes sociais activos e teñen capacidade de innovación. Sen esquecer a súa capacidade como xeradores de emprego.

Preocúpanos a proliferación de empresas do sector nadas polo auxe dos concertos, de novas prestacións e subvencións vinculadas ao social, e que non nazan ou se xestionen con criterios de calidade senón con fins exclusivamente mercantilistas e de vantaxe económica.

En canto ao papel do terceiro sector como prestador de servizos sociais, cremos que as administracións públicas deben establecer criterios de calidade e supervisión, potenciar a cooperación e o traballo en rede e establecer convenios/concertos para promover a calidade.

En xeral consideramos que fan un labor social inxente e complementario ao público, pero preocúpanos a proliferación de empresas do sector nadas polo auxe dos concertos, de novas prestacións e subvencións vinculadas ao social, e que non nazan ou se xestionen con criterios de calidade senón con fins exclusivamente mercantilistas e de vantaxe económica. Isto derivaría en precariedade laboral e na precarización da atención ás persoas.

En relación ao auxe de novas organizacións privadas vinculadas á atención de persoas e ao social, consideramos que as organizacións non lucrativas que desexen incluírse en entidades prestadoras de servizos sociais deben velar, primeiro, por realizar contratacións de perfís profesionais adecuados e titulados, con postos de traballo estables e retribuídos xustamente; segundo, traballar en rede e coordinándose cos servizos sociais do seu contorno, canalizando adecuadamente, de telo, o servizo de voluntariado e xestionar adecuadamente os seus recursos.

(G.G-P.V.) Por último, gustaríame que sinaledes calquera outro aspecto que consideredes oportuno nesta análise da encrucillada na que se atopan actualmente os servizos sociais en Galicia.

(B.S.R.) Ocórrenseme moitas ideas que me limito a sinalar superficialmente. En primeiro lugar, a **necesidade dun marco legal estable**: no ámbito estatal, unha Lei xeral de servizos sociais que elimine diferenzas e asente unha base común en todo o territorio nacional que os reforza e afiance. No ámbito, coa aprobación dos decretos que desenvolvan a nova Lei de servizos sociais de Galicia, aprobación e publicación canto antes da orde que desenvolve o decreto de aplicación da Lei de dependencia.

Outra “materia pendente” e moi importante é a abordaxe da “saúde mental” desde unha perspectiva de intervención sociosanitaria con apoio continuado ás familias.

Sinalar tamén a importancia de contar **cun marco financeiro estable** e que transforme o sistema de subvencións en “acordos marco”, “convenios” que garantan o financiamento dos programas básicos e que xa están consolidados sen necesidade de “solicitar subvención” cada ano polos mesmos conceptos, faise imprescindible 23 anos despois unha revisión do Plan concertado.

Falouse tamén da necesidade de establecer **mecanismos de coordinación interadministrativa** fluídos, estables e de dobre dirección entre a Xunta de Galicia e as corporacións locais de maneira que, garantindo a autonomía competencial de ambos os entes, se poida consolidar a prestación de servizos de maneira eficiente e con calidade cara aos cidadáns.

A creación de órganos de coordinación sociosanitaria que aposte por unha atención integral dos cidadáns neste ámbito. Á parte das lagoas que existen neste tema en relación coa dependencia, outra “materia pendente” e moi importante é a abordaxe da “saúde mental” desde unha perspectiva de intervención sociosanitaria con apoio continuado ás familias.

Potenciar máis a investigación e o estudo en temas sociais. Creación de grupos de traballo encargados de fomentar que se sistematice e analice toda a información que é posible solicitar nos servizos de atención directa. Por exemplo, creación de grupos de traballo arredor do SIUSS, para unificar criterios na súa cumprimentación especialmente nos códigos relacionados coas intervencións, divulgar a necesidade do seu uso entre os

profesionais e, mesmo, se é posible, analizar estatisticamente toda a información que se verte anualmente, co obxecto de propor liñas de actuación froito da dita análise.

Dotar a todos os servizos de persoal administrativo con especial formación en servizos sociais, co fin de desprendernos de múltiples tarefas que non nos corresponden e que tradicionalmente asumimos, que nos afastan dos obxectivos propios da nosa profesión, con especial referencia ao nivel preventivo e á intervención de grupo e comunitaria.

Apostar por incorporar **plans de calidade e control do sistema**, que sexan operativos e co obxectivo claro de dar un mellor servizo

Por último, **unha maior coordinación entre a administración e o terceiro sector.**

(E.M.M.) A crise económica actual, a inmigración, as expectativas que xeran as leis de carácter social sobre dependencia, rendas mínimas, violencia de xénero, protección á familia etc., xeran un incremento da demanda social moi importante á que non se lle poderá dar resposta se o desemprego, o recorte das prestacións e programas, de contratación de persoal etc. continúan en aumento.

Nestes momentos de crise económica, a maioría dos esforzos políticos deberán estar dirixidos a impulsar o emprego, polo que os plans de inclusión social dirixidos ás persoas en situación de exclusión ou vulnerables son fundamentais.

Nestes momentos de crise económica, a maioría dos esforzos políticos deberán estar dirixidos a impulsar o emprego, polo que os plans de inclusión social dirixidos ás persoas en situación de exclusión ou vulnerables son fundamentais. Pero isto non parece que ocorra así, e estes plans estáncanse e vense especialmente afectados, precisamente, polo recorte económico e de persoal que sofren. Unha vez máis, as persoas desfavorecidas son as máis prexudicadas, xa que a desigualdade lle afecta en maior grao.

Por outra banda, penso que en Galicia outra dúbida importante que podemos ter nestes momentos os profesionais dos servizos sociais é saber cando se vai implantar de forma definitiva a Lei de servizos sociais modificada no ano 2008. Nela establécense importantes reformas, como a nova configuración dos servizos sociais, o catálogo de prestacións, a tarxeta social, o establecemento dun profesional de referencia dentro dos servizos sociais comunitarios, competencias etc. que aínda non se puxeron en marcha e non parece que haxa moita intención de facelo de momento.

Nesta lei contéplase unha protección especial aos maiores e ás persoas en situación de dependencia. Neste sentido, a dúbida que está latente é como a Administración, xa sexa a estatal ou a autonómica, lles van dar resposta efectiva ás expectativas que a Lei de dependencia xerou e que desafortunadamente non se cumpren pola falta de asignación de recursos.

Un dos meus temores é que creo que na actual Lei de servizos sociais subxace certa intencionalidade de impulsar o sector privado na xestión dos servizos sociais; de feito nela refírese que o noso sistema público pasará a pertencer a un instituto de servizos sociais cuxa natureza parece ser que non sería na súa totalidade pública senón compartida por algunha entidade, fundación, consorcio etc. de carácter privado.

(E.M.C./E.V.L.) A Lei de servizos sociais de Galicia do ano 2008 e o borrador de Decreto de servizos sociais comunitarios son unha oportunidade de cambio para transformar a realidade dos servizos sociais en Galicia, que debe garantir o dereito das persoas á educación social e imprimirlles aos servizos sociais o sentido educativo que precisan, así como a implantación de medidas de calidade. Con todo, sen a dotación económica precisa corren o risco de quedar en papel mollado. A dose de voluntariedade que ata agora caracterizou a moitas e moitos profesionais dos servizos sociais tamén vai queimando a un colectivo ao que permanentemente se lle esixe que lles dea respostas a retos sociais de gran envergadura con escasos ou ningún recurso.

Estas son as reflexións dun grupo de traballadoras sociais “de primeira liña”, sobre a situación actual dos servizos sociais en Galicia e sobre o que vaticinan que pode ser o seu futuro. Desde unha atalaia de 30 anos.

Queremos contribuír con elas a que o colectivo profesional dos servizos sociais da nosa comunidade aproveiten este aniversario para realizar e compartir as súas propias reflexións. A reflexión -individual e colectiva- sobre nosa propia práctica, é a ferramenta imprescindible que temos como colectivo para mellorar a nosa intervención e para contribuír, de maneira crítica e racional, á mellora das políticas sociais.

Mantemos a esperanza en que cando transcorran outros 30 anos, os profesionais do sector, que nese momento analicen a traxectoria e a situación dos servizos sociais en Galicia, poidan valorar que os que o fixemos hoxe, contribuímos coa nosa reflexión e co noso esforzo como colectivo profesional, ao logro dun sistema público de protección eficaz e comprometido coas necesidades dunha sociedade tan complexa e nun momento tan difícil como o que nos tocou vivir a nos inicios do século XXI.